

Forebyggende politiarbejde.

En undersøgelse vedrørende unge hjemløse.

Af politiinspektør JENS JERSILD.

I april 1950 fastsatte politidirektøren efter forudgående forhandlinger med Københavns kommunes socialdirektorat nye regler for behandlingen af sager vedrørende unge hjemløse arbejdsledige mænd, der indbringes for uberettiget ophold i jernbanevogne, slæbebåde o.l. eller for andre mindre politivedtægtsovertrædelser, idet det ikke skønnes hensigtsmæssigt, at disse unge mennesker, der ofte er fra provinsen, forelægges en bøde og eventuelt sættes til afsoning af denne.

Bestemmelserne går bl.a. ud på, at der som hovedregel ikke skal optages rapport med henblik på rejsning af tiltale, men derimod skal en undersøgelse af deres tidligere livsførelse finde sted, idet man ønsker oplyst:

- 1) hvilke pladser de har haft og i hvilke tidsrum, samt hvorfor de forlod deres sidste plads,
- 2) deres økonomiske forhold, herunder hvorvidt de tidligere har oppebåret socialhjælp eller anden offentlig hjælp og i bekræftende fald hvor og hvornår,
- 3) hvis de hører hjemme i provinsen, af hvilke grunde, de er søgt ind til København.

På grundlag af de således fremskaffede oplysninger er det derefter meningen, at politiet skal søge at hjælpe de pågældende ind under ordnede forhold, eventuelt efter forhandlinger med de respektive myndigheder og andre offentlige eller private institutioner.

Den af politidirektøren nu indførte fremgangsmåde må utvivlsomt betragtes som et vigtigt led i det rent forebyggende politiarbejde, idet en overdreven og kritikløs anvendelse af bødestrafte, og ikke mindst af de frihedsstraffe, hvormed bøderne afsones, sikkert ofte er medvirkende til en del kriminalitet. Bødestraf bør derfor indskrænkes mest muligt, navnlig i de tilfælde, hvor sociale eller andre foranstaltninger mere effektivt kan iværksættes. Det er min overbevisning, at f.eks. anstaltsanbringelse eller trusler herom virker langt mere afskrækkende og mere aktuel end den teoretiske mulighed for at pådrage sig en fængselsstraf — det sidste regner de pågældende nemlig altid med at undgå.

Det vil være nødvendigt for forståelsen af den nye ordning ganske kort at gøre rede for den hidtil fulgte praksis, hvorefter de omhandlede personer, når de var blevet pågrebet for en overtrædelse af politivedtægten — det være sig ulovligt ophold, gadeuorden e.l. — blev indbragt til en politistation, hvor man optog en ganske kort politirapport, hvoraf det fremgik, at sigtede »uden vedkommende samtykke« havde taget ophold f.eks. i en jernbanevogn eller på en trappegang. Det blev endvidere oplyst, at han var uden fast bopæl, og han blev derfor om morgenen transporteret til politigården, hvor han blev indsat i fængselet. Rapporten blev derpå sendt til kontoret for politisager, hvorfra man i løbet af formiddagen forelagde ham en bøde på fra 15 kr. og opefter alt efter forseelsens beskaffenhed. Hvis han vedtog bøden, hensattes han derpå til afsoning i 3 dage eller mere, medmindre han betalte bøden, hvad der i disse tilfælde selvfølgelig var meget sjældent. Hvis han ikke vedtog bøden, blev han fremstillet i dommervagten, hvor han i reglen idømtes en bøde til omgående afsoning (retsplejelovens § 999).

I 1947 indbragtes ialt 511 af de såkaldte »straksere« og i 1948 567. Af de indbragte anslås ca. 40 % til at være under 25 år.

En undersøgelse, som jeg foretog i 1949 vedrørende 80 unge mænd mellem 18 og 25 år, som i løbet af 1945 og 46 havde været indbragt i København fortrinsvis for overtrædelse af politivedtægten § 6, stk. 2 — ulovligt ophold, gav følgende resultater:

Af de 80 anholdte var 58 eller 72,5 % født i provinsen.

45 eller 56,2 % er senere blevet straffet for kriminelle handlinger med ialt 528 måneders fængsel — eller 12 måneder i gennemsnit til hver, og yderligere er 1 idømt ungdomsfængsel, og 2 hensat ved opgørelsen i varetægtsfængsel, den ene sigtet for røveri.

Det kan endvidere oplyses, at 31 af de 80 ved indbringelsen fandtes at være eftersøgt af politiet:

3 var bortgået fra forskellige anstalter.

3 var efterlyst som bortgået fra deres hjem.

11 måtte overgives til opdagelsespolitiet, da de havde gjort sig skyldige i forskellige kriminelle handlinger, og de er derfor senere i denne opgørelse henregnet til den gruppe, som er straffet før indbringelsen

De resterende 14 var efterlyst til betaling eller afsoning af bøder, som udeblevne fra behandling for kønssygdomme eller af lignende grunde, og det var derfor ikke alle de 80 indbragte, som blev pålagt bøder og hensat til afsoning.

I løbet af 3 år er altså over halvdelen straffet med gennemsnitlig 12 måneders fængsel. Det er dog et tal, der maner til eftertanke — og hvor mange vil ikke senere følge efter? Et par stykker var jo allerede på vej. To af de ustraffede er iøvrigt senere døde (den ene begik selvmord).

For at strække undersøgelsen over så mange år som muligt, har det været nødvendigt at benytte materiale fra 1945—46, og man kan derfor hævde, at dette materiale kan have givet et skævt billede, da forholdene dengang endnu var særdeles unormale på forskellige områder, f.eks. med hensyn til boligforholdene.

Det er muligt, at forholdene i de år kort efter krigens ophør må karakteriseres som ekstraordinære, men er de mere normale i dag? Ville en undersøgelse om 3 år af de personer, som i løbet af sommeren 1949 gjorde Rådhuspladsen så usikker, at fredelige borgere ikke kunne færdes der i aften- og nattetimerne uden at risikere vold, røveri og homoseksuelle tilbud, mon give et væsentligt andet resultat? Efter de oplysninger, jeg har kunnet skaffe, tror jeg det ikke.

Det uheldige er, at samfundet har haft forbindelse med dem på et tidspunkt, hvor de fleste endnu ikke havde betrådt forbryderbanen, og man har faktisk intet effektivt gjort for at hjælpe — tværtimod har man sat en del af dem ind til afsoning af kortvarige frihedsstraffe, der muligvis har ødelagt noget, hvis de har haft en smule arbejde, men i hvert fald har gjort dem, der ikke i forvejen var det, fortrolige med politi og fængselsvæsen, og 65 % af de 80 anholdte var ustraffede ved den her omhandlede indbringelse, og af de straffede havde 10 betingede domme.

På den anden side må det også anføres, at man på grund af manglende oplysninger om de pågældende og deres arbejdsforhold hidtil har været ude af stand til at gribe ind på den rigtige måde. En del blev ganske vist efter endt afsoning henvist til forskellige herberger, men kun knap halvdelen af de henviste indfandt sig der, og disse forlod næsten alle herbergerne efter en eller et par nætters forløb. Kun de helt arbejdsdssky blev anbragt på Sundholm.

I 1949 indbragtes indtil den 1. oktober ialt 434 af de omhandlede personer uden fast bopæl, og heraf blev 175 afleveret til magistraten, der henviste de 104 til forskellige herberger, medens kun 71 blev anbragt på Sundholm, og af disse var 41 under 25 år.

Hvor meget den nu indførte fremgangsmåde vil betyde, er det selvfølgelig endnu for tidligt at udtale sig om, men i løbet af de første par måneder er der ved politiets medvirken blevet anvist

arbejde til 83 personer, hvoraf 31 blev hjulpet tilbage til landet, og 30 personer er blevet hjulpet til rette på anden måde.

Ganske vist har 13 af de personer, der var anvist arbejde, påny forladt dette, og det er derfor muligt, at resultaterne i første omgang ikke vil blive alt for strålende, men skulle de bortgåede igen blive indbragt, bør man formentlig overveje at anbringe dem på Sundholm, — jfr. forsorgslovens § 321 — eller en anden anstalt, og der hører de jo snarere hjemme end i et fængsel.

Opgaven er iøvrigt ikke let. 70 % af de omhandlede var fra provinsen, og det er jo ikke den bedste del af provinsens ungdom, der drager til København på lykke og fromme, men på forhånd dømt til undergang er disse mennesker dog ingenlunde, og en tidlig indsats — f.eks. i forbindelse med en antabuskur for dem, som er forfaldne til alkoholmisbrug — vil sikkert være af stor præventiv betydning, og det kan i hvert fald siges, at de, som herved reddes, vel nok er dem, som samfundet dårligst har råd til at lade gå til grunde.

Til slut skal jeg oplyse, at med hensyn til de unge kvinder har man i mange år i Københavns sædelighedspoliti, hvortil disse kvinder altid indbringes, fulgt den fremgangsmåde aldrig at give bødestraffe for sådanne eller tilsvarende politivedtægtsovertrædelser. Har de pågældende kvinder været uden beskæftigelse, har man i samarbejde med »Foreningen til unge Kvinders Oprejsning« eller eventuelt med »Dansk Værneselskab« søgt at skaffe dem arbejde, eller man har hjulpet dem til at rejse tilbage til forældre eller slægtninge i provinsen.

Jens Jersild.